

Inspiracija i ideal ljudima

Legenda je prastarog postanka, djelomično se poklapa s mitom i proizlazi iz težnje da se činjenična građa (povijesno-bibliografski podaci), povijesna tradicija ili prvotni oblik nekog povijesnog prikaza preobrazi i obogati sadržajima fantastičko-emocionalnih vrijednosti

David "Sensei" Stainko,
prof. kineziologije

LEGENDE SU često prekrasne, nevjerovatne priče, djelomično izmišljene, koje govore o stvarnim ljudima koji su uradili nešto hrabro ili nesvakidašnje, ili pak oboje. Legende, slično kao i mitovi ili bajke, opisuju događaje koji su se odigrali u određeno vrijeme, koje je ostalo upamćeno u povijesti. Ne mogu se smatrati povijesnim spisima, jer su događaji koje one opisuju prenaplašeni, dotjerani odnosno djelomično izmišljeni, kako bi bili što zanimljiviji i nevjerovatni. Iako se ne mogu smatrati ni znanstvenim spisima jer znanost je ipak nešto drugo, ipak je znanstveno dokazano da mnoge legende (mitovi ili bajke) često i nisu izmišljeni, već da i one pričaju istinu.

Riječ legenda potječe od latinske riječi legere: čitati (ono što se ima pročitati). U srednjem vijeku je to bilo neko pobožno štivo, najčešće životopis sveca. Uglavnom, legenda je prastarog postanka, djelomično se poklapa s mitom i proizlazi iz težnje da se činjenična građa (povijesno-bibliografski podaci), povijesna tradicija ili prvotni oblik nekog povijesnog prikaza preobrazi i obogati sadržajima fantastičko-emocionalnih vrijednosti. Mnoga poznata književna djela obogaćena su tako raznim maštovitim legendama poput Homerovih Ilijade i Odiseje, indijske Mahabharate, Ramayane, egipatskih Sinuheovih zgoda, židovske Pentateuh, babilonskog epa o Gilgamešu, budističkew Tripitake, perzijske Zend-Aveste, kineskew Shu-king, Vergilove Eneide...

Danas se mitske priče i legende najviše koriste kao oblik zabave, a zaboravilo se u kojoj su mjeri bile životni putokaz ondašnjem stanovništvu i kroz čitavu povijest čovječanstva bile inspiracija i ideal ljudima. Također, danas se često zaboravlja da upravo razne legende

prepričavaju događaje iz života mnogih hrabrih vojskovođa, vojnika, kao i majstora borilačkih vještina.

Donosimo neke od najpoznatijih legendi, ispričane riječima ljubitelja borilačkih vještina, bez želje za pretjerivanjem, izmišljanjem ili iskrivljavanjem povijesti.

Legenda o kralju Davidu

Jedna od najstarijih je legenda o Davidu i Golijatu. Pračka kao oružje postala je najpoznatija po znamenitom i legendarnom dvoboju opisanom u Bibliji između izraelskog borca iz Judeje Davida (1005. pr.n.e. – 965. pr.n.e.) koji je samo oboružan pračkom pobijedio snažnog Filistejca Golijata iz mjesta Gata. Prema legendi, kad je David stigao u vojni logor, otrčao je do borbene linije potražiti braću. U tom trenutku div Golijat izašao je i rugao se Izraelcima. To je činio svakog jutra već 40 dana. David se spustio do rijeke, uzeo pet glatkih kamena i stavio ih u svoju torbu. S pračkom je krenuo ususret divu. Kada ga je Golijat vidio, mislio je da će lako ubiti Davida. No, David je uzeo kamen

iz torbe, stavio ga u pračku i bacio ga svom svojom snagom prema Golijatu. Kamen je pogodio Golijata u čelo koji je pao mrtav. Kad su Filistejci vidjeli kako je njihov junak pao, svi su se okrenuli i pobjegli. Izraelci su tada ohrabreni pošli za njima i dobili bitku.

Legenda o Žutom caru

Prema legendi, kineske borilačke vještine nastale su tijekom polumitske Xia dinastije (prije više od 4000 godina). Kaže se da je Žuti car (Huangdi) oko 2698. pr.n.e. uveo najraniji borbeni sustav u Kini (preteča chi-chi stila). Žutog cara opisuju kao slavnog vojskovođu, koji je, prije nego što je postao kineski vođa, napisao poduže rasprave o medicini, astrologiji i borilačkim vještinama. Jedan od njegovih protivnika bio je vojskovođa Chi You, koji je također bio majstor borilačkih vještina i zaslužan je za nastanak vještine hrvanja Shuai jiao, preteče moderne umjetnosti kineskog hrvanja.

Legenda o Leonidu od Sparte i 300 Spartanaca

Leonida I (540. – 480. pr.n.e.) je bio grčki kralj ratnik iz grada-države Sparte u doba Grčko-Perzijskih ratova. Leonida je najviše ostao upamćen po tome što je bio vođa jedne od najboljih vojnih jedinica u povijesti civilizacije poznate po nazivu 300 kopljanika (hoplita). Pored 300 hoplita, oko 7000 Grka iz različitih država pridružilo im se u borbi kod Termopilskog klanca u sukobu s Perzijskom armijom 480. pr.n.e. Zajedno su odolijevali daleko brojnijem neprijatelju tijekom tri dana neprestanih borbi. Nažalost, jedan grčki mještanin je rekao Kseroksu (kralju Perzije) za skrovitu planinsku stazu zahvaljujući kojoj su Perzijanci opkolili grčke snage. Tada je jedan dio grčke vojske pobjegao, ali su uz Spartance ostali Tespijanci (njih 700) i Tebanci (njih 400) i suočili se s neprijateljem. Leonida i njegovih 300 vojnika su stradali kao i veći broj njihovih preostalih saveznika (Tespijanci), dok su se Tebanci predali. Prema legendi Leonida je pred kraj bitke ostao sam boreći se sa stotinama Perzijanaca. Detalji bitke slabo su poznati jer se temelje uglavnom na Herodotovim legendama, baziranim na iskazima svega nekolicine Grka koji su preživjeli cijelu bitku.

Legenda o Artemiziji

Artemizija je živjela u 5. st. pr.n.e. i bila kraljica Halikarnasa. Nakon muževe smrti

postala je admiralica Perzijskog carstva. U povijest se upisala u bitci kod Salamide u kojoj je vodila flotu od pet brodova. Grčki povjesničar Herodot opisuje je kao iznimno inteligentnu i hrabru ratnicu, no iako je uspjela prevariti Grke, njena je vojska izgubila. Prema legendi umrla je bacivši se u Egejsko more.

Legenda o Hanibalu Barki

Hanibal Barka je jedan od najvećih vojnih zapovjednika svih vremena. Rođen je u Kartagini oko 247. pr.n.e., a već s 26 godina je proglašen za komandanta kartaginske vojske. U Rimu su drhtali na spomen njegovog imena, i to ne bez razlo-

Donosimo neke od najpoznatijih legendi, ispričane riječima ljubitelja borilačkih vještina, bez želje za pretjerivanjem, izmišljanjem ili iskrivljavanjem povijesti

ga. Hanibal je prošao južnom Europom usput porazivši mnoge rimske legije. U pohod na Rim vodio je armiju od 64.000 vojnika i 40 ratnih slonova preko talijanskih Alpa. Suočio se s okrutnom klimom i mnogim gerilskim napadima urođeničkih plemena. I pored svih nedaća i opasnosti, Hanibalov plan je uspio i iz Alpa izlazi nakon 15 dana. Međutim, pretrpio je velike gubitke i njegova je vojska spala na 20 000 pripadnika pješadije i 6000 konjanika s kojima kreće na Rim. Iako ga Rimljani nisu očekivali, ipak su uspjeli organizirati kontranapad i primorali Hanibala da se vrati u Kartaginu u kojoj je kasnije i poražen. Smatra ga se jednim od najvećih taktičara u povijesti. Odlučan da ne padne u ruke neprijatelju oduzima si život negdje oko 183. pr.n.e. Stoljećima nakon njegove smrti ostala je u Europi poznata izreka Hannibal ante portas“.

Legenda o Amazonkama - "Žene ratnice"

Amazonke - "Žene ratnice" fasciniraju nas već stoljećima. U antičkoj Grčkoj Amazonke su bile drugi najpopularniji lik za prikazivanje na vazama. Na mnogim do danas sačuvanim vazama na

kojima su prikazani npr. Heraklovi zadaci, Amazonke su uvijek prikazane kako trče prema opasnosti, nikada ne bježe od nje. Zbog njihove su ih hrabrosti neprijatelji duboko poštovali. Jedna vaza iz britanskog muzeja prikazuje Ahileja koji nosi tijelo pobijeđene Amazonke Pentesileje, a što je prilično neobično za grčku umjetnost, da muškarac nosi tijelo neprijatelja i to ženu. Prema nekim legendama živjele su na jednom od grčkih otoka. Priča o Amazonkama nije izmišljotina. Malo se govori o tome, iako je i to poznata činjenica, da su u antičkom Rimu postojale i žene gladijatori. Tek je nedavno postalo sa sigurnošću moguće utvrditi spol davno preminulog ratnika. Na nekim antičkim grobljima čak su 37 posto naoružanih ratnika bile žene. Postojalo je puno ratnica u antičkom svijetu (Iceni, Skiti, Vikinzi). Uostalom, ima ih i danas.

Legenda o Aleksandru Velikom

Osvajač i kralj Makedonije, Aleksandar Veliki je rođen 356. pr.n.e. Tijekom vladavine, ujedinjuje grčke gradove-države i osniva Korinčansku državu. Aleksandar je osvojio mnoge regije i države, uključujući Perziju, Vavilon, i dobar dio Azije. Stvorio je tako jedno od najvećih carstva drevnog svijeta koje se prostiralo od Grčke i Egipta do Pakistana i Sjeverozapadne Indije. Zbog svojih vojnih uspjeha smatra se jednim od najuspješnijih vojskovođa u povijesti čovječanstva. Aleksandar je bio neporažen vojskovođa sve do svoje iznenadne smrti u 33. godini života kada ga je oborila malarija.

Legenda o Gaju Juliju Cezaru

Nakon što je porazio Pompeja u građanskom ratu preuzeo je vlast nad Rimom i njegovom vojskom. Cezar (100. pr.n.e. - 44. pr.n.e.) je bio sjajan vojskovođa što je pokazao u brojnim bitkama protiv Vercingetorixa koji je ujedinió Gale. Njegova karizma i taktičarska genijalnost su ga učinili najpoznatijim rimskim vladarom, a njegovo ime je postalo sinonim za sjajno vojno vodstvo. Tijekom svoje vladavine značajno je proširio utjecaj Rima. Ubijen je u zavjeri u kojoj su sudjelovali njegovi protivnici predvođeni Brutom i Kasijem.

Legenda o vojskovođi Kiru Velikom

Kir Veliki (600. pr.n.e. - 530. pr.n.e.) je bio osnivač Perzijskog Carstva. Veliki vojskovođa, zakonodavac i kralj iz iranske

dinastije Ahemenida, za vrijeme svoje vladavine Perzijsko carstvo je proširio na veći dio centralne i jugozapadne Azije, od Egipta i Bospora na zapadu do Inda na istoku. Iako se nikada nije odlučio na pohod u Europu ili dublje u Afriku, Kir je stvorio prvo i najveće carstvo Starog vijeka. Zbog svojih vojnih i državnih sposobnosti mnogi ga uspoređuju s Aleksandrom Velikim. Poginuo je 530. pr.n.e. u bitci protiv Skita.

Legenda o gladijatoru Spartacusu

Spartacus je bio jedan od vjerojatno najpoznatijih i najvještijih gladijatora svih vremena. Spartak (rođen 111. pr.n.e.) je ostao zapamćen kao čovjek koji je učinio nemoguće. Sa svojim drugovima - Kirksusom, Onomejom, Kastusom i Ganikusom - pokrenuo je ustanak robova koji je potresao Rimsku republiku i natio joj dugotrajnu sramotu harajući po unutrašnjosti Italije kao ni jedan vojskovođa prije njega. Vodeći povijesnu pobunu robova 73. – 71. godine pr.n.e. protiv Rimske Republike, Spartak je sa svojom vojskom porazio niz rimskih legija, da bi kasnije njegova pobunjenička vojska bila uništena, a njegovi sljedbenici ulovljeni i razapeti. Život i borba Spartaka inspiracija je revolucionarima, simbol emancipacije siromašnih i potlačenih nacionalnosti.

Legenda o književniku Sun Tzu

Sun Tzu slovi za jednog od najboljih svjetskih ratnih stratega i generala, i pretpostavlja se da je on autor knjige - Umijeće ratovanja. Prema legendi Sun Tzu (500. pr.n.e.), bio je poznat i pod nazivom Sun-Wu, i živio je u kineskoj pokrajini Wu (u periodu tri kraljevstva). Bio je general i vojni strateg. Njegova knjiga Umijeće ratovanja se smatra najranijim djelom koje obrađuje vojnu strategiju i danas je jedno od najvažnijih te tematike. Jedini preživjeli izvor informacija o životu Sun Tzua je biografija koju je napisao povjesničar Sima Qian u 2. st pr.n.e. Neki povjesničari smatraju da je Sun Tzuov rad u stvari napisan od strane više kineskih filozofa i da Sun Tzu čak nikada nije ni postojao kao povijesna ličnost (postoje neki dokazi koji podupiru ovu teoriju). Ipak, dobro zapamtite iduće rečenice iz knjige Umijeće ratovanja: "Ukoliko ne poznajete sebe i ne poznajete svog neprijatelja, sasvim sigurno gubite bitku. Ukoliko poznajete sebe, a ne poznajete svog neprijatelja, imate pedeset posto

šanse dobiti bitku. No, ukoliko poznajete sebe i poznajete svog neprijatelja, tada sasvim sigurno dobivate bitku".

Legenda o borilačkoj vještini Kalaripayattu

Prema legendi Kalaripayattu doslovno znači "način bojišta". Ova borilačka vještina nastala je u kraljevstvu Cheras, današnja Kerala, Južna Indija. Pretpostavlja se da je vještina stara više od 2000 godina. Ta je borilačka vještina priznata kao preteča današnjih azijskih vještina. Međutim,

Danas se mitske priče i legende najviše koriste kao oblik zabave, a zaboravilo se u kojoj su mjeri bile životni putokaz ondašnjem stanovništvu

Kalari je bila samo jedna od mnogih borilačkih vještina koje su se razvile iz drevne borilačke vještine Vajramukti, što u prijevodu znači "Munjevita šaka". Vještina Vajramukti je spomenuta u velikom Ramayana ratu (Ramayana epu), a koji se je prema legendi zbio 514. pr.n.e. Prema legendi u Ramayana epu, Indrajit demonski princ ratnik, spominje se kao vrlo iskusan u njezinom korištenju. Kalaripayattu kao vještina se nastavila razvijati dugi niz

godina. Prema legendi, jedan od kraljeva navodno je eksperimentirao na zatvorenicima ne bi li pronašao marmas (kin. dim mak, jap. kyusho) - 107 točaka na ljudskom tijelu gdje se udarcem može ubiti čovjeka. Najbolji i najhrabriji Kalari borci su raspoređeni u elitne jedinice nazvane Chaver Pada. To su bili prvi samoubilački odredi na svijetu, mnogo prije perzijskih besmrtnika.

Legenda o kraljici Budiki

Budika je bila kraljica Icena i drugih britanskih plemena. Kada je kralj Prasutag preminuo, Rimljani su uzeli svu njegovu zemlju, a stanovništvo tretirali kao robove. Kraljica Budika se tada pobunila protiv Rimljana (60. i 61. godine) zbog nepravde koju su im nanijeli. Pozvala je svoje podanike da sruše rimske trupe, što je na kraju i uspjela. Pet njihovih pobjeda zaredom potaknule su cara Nerona da razmisli o potpunom povlačenju iz Britanije. Budika iako je preživjela borbu, odlučila je popiti otrov radije nego da je Rimljani uhvate živu. U Londonu na mostu Westminster izgrađen je spomenik njoj u čast.

Legenda o ratnici Hau Mu Lan

Sredinom prvog stoljeća Hau Mu Lan postala je prva poznata ratnica u Kini. Odjevena poput muškarca, zauzela je u vojsci mjesto svog oca i služila punih dvanaest godina. Legenda kaže da je bila toliko dobra ratnica da joj je zapovjedni časnik, uvjeren da je posrijedi doista

Tod des Spartacus. Zeichnung von Hermann Vogel.

muškarac, ponudio ruku svoje kćeri. Da se radi o ženi, otkrilo se tek mnogo godina kasnije tj. nakon njezinog odlaska iz vojske.

Legenda o Atili - biču božjem

Jedan od najvećih barbarskih vladara Atila je bio kralj Huna od 434. do 453. godine. Širio je strah i teror među svojim neprijateljima, čime je nadmašio sve ostale barbarske vođe i dobio nadimak - bič božji. Atila je u 10 godina izgradio ogromno carstvo. Svoje je osvajanje započeo 451. godine s oko 200 000 vojnika i pokorio provinciju Galia Belgica (današnja Belgija). Opustošio je Italiju 452. godine, a zaustavljen je zbog kuge koja se pojavila u njegovoj vojsci. Njegovo se carstvo protezalo od srednje Azije do moderne Francuske koja se prostirala do doline Dunava. Prema legendi umro je zbog pretjerivanja u hrani i piću (uništio si je krvne žile).

Legenda o hramu Shaolin

Prema legendi, 495. počinje gradnja hrama Shaolin u planini Song, provincija Henan. Prvi redovnik koji je tamo propovijedao budizam bio je indijski redovnik zvan Buddhahadra, kojeg su Kinezi jednostavno zvali Batuo. Postoje povijesni opisi koji govore o tome da su

prvi Batuovi kineski učenici, Huiguang i Sengchou, bili vrsni majstori borilačkih vještina. Sengchouova vještina borbe štapom je zapisana u budističkim kano-nima (dio Tipitaka -postoji kineski i tibetanski kanon). Nakon Batua, još jedan indijski redovnik iz zapadne Južne Indije, Bodhidharma, kojeg su Kinezi zvali Damo došao je u Shaolin 527. Njegov kineski učenik, Huike, također je bio odlično obučeni stručnjak za borilačke vještine. Postoje indicije da su prva tri kineska redovnika hrama Shaolin: Huiguang, Sengchou i Huike, vjerojatno bili vojnici prije dolaska u hram.

Legenda o četiriju soba i užarenoj urni

Postoje razne legende o hramu Shaolin i njegovim redovnicima, a jedna od njih spominje i test "četiriju soba". Prva soba "sretno-žalosna", bila je usmeni test kandidatovih emocija. Druga soba, "soba moći" bila je test fizičke snage. Treća soba nazivana je testom "tamna soba", a provjeravani su kandidati sluh i refleksi (borbena intuicija i instinktivne reakcije kandidata). Četvrti test bila je soba naziva "soba osвете". Kandidat se trebao boriti protiv desetorice napadača koji su bili naoružani štapovima, i pokazati svoju sposobnost u stvarnoj borbi. Nakon

odmora kandidat je prema legendi išao na test naziva "ubitačni labirint": labirint od postavljenih 108 zamki s mehaniziranim drvenim lutkama. Ako se kandidatu uspjelo probiti kroz labirint, bio je suočen sa zadnjom zaprekom da izađe iz manastira. Kako bi izašao iz manastira, s izlaza je trebao ukloniti užarenu urnu sa simbolima zmaja i tigra. O hramu Shaolin postoje brojne legende, a prema nekim, postojala su čak dva hrama, Sjeverni i Južni hram Shaolin.

Legenda o Vikinzima i maču - Ulfberht

Vikinzi su svojim mačevima Ulfberht stoljećima stjecali slavu. Slavu su stekli kako svojim podvizima rukovanjem mačem, tako i kvalitetom čelika od koje je mač napravljen, koja u ono vrijeme drugim narodima Europe nije bila dostupna. Tadašnji mač izrađen od čelika može se usporediti samo s modernim materijalom jer takvu kvalitetu čelika Europa posjeduje tek od sredine 18. stoljeća. Postoje teorije i razne legende koje govore da su način izrade tog čelika Vikinzi donijeli iz Irana i Afganistana. I ono što je čudno, još uvijek se sa sigurnošću ne zna je li mačeve Ulfberht izrađivala jedna osoba (jedan kovač) ili skupina umjetnika (više kovača).

Legenda o borilačkim vještinama na Wudangu

Prema legendi smatra se da je izvjesni majstor borilačkih vještina pod imenom Chang San-Feng (navodno rođen 1242.) stvorio, danas poznatih 12 formi (12 vježbi - kata). Svaka od tih formi djeluje na 12 glavnih i 8 sporednih meridijana na ljudskom tijelu te svaka posebno na jedan određeni meridijan. Tih dvanaest formi izvode se i postoje i danas na planini Wudang, i pretpostavlja se da većina takozvanih unutarnjih kung fu stilova imaju korijene u ovih 12 formi. Legenda kaže da je Chang inspiraciju za sastavljanje tih vježbi - formi dobio gledajući bitku bijelog ždrala i zmije. Za tako nešto naravno ne postoje nikakvi dokazi, a mnogi praktičari određenih kineskih unutarnjih, mekih stilova kung fua (kao na primjer Wudang Shan Qi, Xingyiguan, Baguazhang, Tai Chi Chuan, Pa Qua i drugi) tvrde da njihova linija vodi upravo do Chang San Fenga, koji je zapravo mitološka osoba (njegovo stvarno postojanje nije dokazano, iako postoje i neke freske s njegovim likom). ■